

Gdańsk, 18.12.2015r.

Opinia prawna

w sprawie dopuszczalności odnotowania agresji pacjenta w dokumentacji medycznej oraz zgłoszenia faktu agresji przez lekarza przełożonemu oraz współpracownikom

Do biura prawnego OIL wpłynęły następujące pytania:

1/ czy lekarz ma prawo do odnotowania w dokumentacji medycznej faktu agresywnego czy innego, nie adekwatnego do okoliczności zachowania pacjenta?

2/ czy lekarz, który w trakcie wizyty pacjenta doznał z jego strony agresji lub zapowiedzi agresji ma prawo poinformowania o tym fakcie przełożonego oraz współpracowników?

zadane na skutek zakwestionowania przez Rzecznika Praw Pacjenta prawa lekarza do odnotowania faktu agresywnego zachowania pacjenta w dokumentacji medycznej oraz prawa lekarza do zgłoszenia przełożonemu oraz współpracownikom faktu agresywnego zachowania pacjenta.

W pierwszym rzędzie należy zauważyć, że zgodnie z art. 5 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Według art. 31 zaś każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Prawo do ochrony zdrowia zapisane zostało w ustawie zasadniczej w dalszej kolejności tj. w art. 68 ust. 1 i 2.

Nie wątpliwym jest więc, iż w przypadku zaistnienia konfliktu pomiędzy dobrami takimi jak bezpieczeństwo oraz prawo do tajemnicy leczenia, konflikt ten winien być rozstrzygany w świetle takiej właśnie kolejności norm konstytucyjnych.

W niniejszej sprawie należy jednak poddać pod wątpliwość, czy konflikt taki w rzeczywistości istnieje.

Odnosnie możliwości odnotowania w dokumentacji medycznej faktu agresywnego czy innego nieadekwatnego zachowania pacjenta, rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (j.t. Dz.U.2014.177 z późn. zm.) w 10 pkt 5 przewiduje odnotowanie informacji dotyczących przebiegu procesu diagnostycznego, zaś §42 ust. 4 stawia, iż historia zdrowia i choroby w części dotyczącej porad ambulatoryjnych zawiera m.in. dane z wywiadu lekarskiego. Analogiczny zapis zawiera rozporządzenie MZ z 9 listopada 2015r. (DzU.2015.20169) o tym samym przedmiocie regulacji. Jaki element wywiadu lekarz uzna za konieczny do odnotowania, prawodawca pozostawił do wyłącznej decyzji lekarza, z tym zastrzeżeniem oczywiście, iż odpowiada on prawdzie.

Co więcej, odnotowanie faktu agresji pacjenta w dokumentacji medycznej, zamiast w innym dokumencie (np. notatce służbowej poza dokumentacją medyczną) zapewnia pacjentowi daleko lepszą ochronę poufności w/w informacji, dokumentacja medyczna podlega bowiem udostępnieniu jedynie podmiotom wymienionym w art. 26 ustawy 6 listopada 2008r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (j.t. Dz.U.2012.159 z późn. zm.).

Odnosnie zaś możliwości naruszenia przez lekarza tajemnicy lekarskiej poprzez zgłoszenie przełożonemu i współpracownikom faktu agresywnego zachowania pacjenta, na gruncie obowiązujących przepisów i orzecznictwa nie sposób dojść do przekonania by kwestia tajemnicy zawodowej miała prowadzić do pozbawienia lekarza możliwości zgłoszenia przełożonemu i pracownikom ostrzeżenia o aktualnym lub potencjalnym niebezpieczeństwie ze strony pacjenta. Jak wynika z art. 40 ust. 1 ustawy z 5 grudnia 1996r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (j.t. Dz.U.2015.464) lekarz ma obowiązek zachowania w tajemnicy informacji związanych z pacjentem, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu. Ust. 2 pkt 3 ustawy **zwalnia jednak lekarza z obowiązku tajemnicy gdyby mogło to stanowić niebezpieczeństwo dla samego pacjenta lub innych osób**. Agresja bądź groźba agresji, skierowanej przez pacjenta wobec lekarza, podobnie jak kwestia naruszania dóbr osobistych lekarza, nie mogą ponadto zostać oceniane jako objęte nienaruszalną ochroną tajemnicy zawodowej jedynie z tej przyczyny, iż mają miejsce podczas udzielania świadczenia zdrowotnego. Jest to bowiem z pewnością także element zachowania społecznego, które nie może naruszać norm powszechnie przyjętych i jeśli normy te narusza, nie korzysta z ochrony choćby z uwagi na art. 5 Kodeksu cywilnego, według którego *nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony*.

Nie sposób także przyjąć, by prawa pacjenta miały jakikolwiek prymat ponad prawem lekarza jako człowieka, a dotyczącym bezpieczeństwa oraz prawa do nienaruszalności jego czci i godności osobistej.

Należy więc dojść do wniosku, iż prawo pacjenta do zachowania przez lekarza w tajemnicy informacji z nim związanych nie jest prawem bezwzględnym, lecz doznaje ono ograniczeń w świetle przytoczonych na wstępie norm konstytucyjnych a także regulacji ustawowych, normujących inne, co najmniej równoważne prawa innych podmiotów obrotu prawnego. Warto na marginesie zauważyć, iż kwestia tajemnicy lekarskiej jest w ostatnim czasie postrzegana w orzecznictwie zawężająco, nie tylko co do zakresu informacji nią objętych, ale także i możliwości jej ustąpienia wobec innych norm społecznych o nadrzędnym charakterze (vide: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp. Z dnia 29 stycznia 2014r. I SA/Go 624/13).

Wobec tego należy dojść do wniosku, iż:

1/ lekarz ma prawo do odnotowania w dokumentacji medycznej faktu agresywnego czy innego, nie adekwatnego do okoliczności zachowania pacjenta, pod warunkiem, iż poczyniona adnotacja odpowiada prawdzie, wynika z racjonalnej oceny rzeczywistego przebiegu wydarzeń i stanowi odnotowanie faktu;

2/ lekarz, który w trakcie wizyty pacjenta doznał z jego strony agresji lub zapowiedzi agresji ma prawo poinformowania o tym fakcie przełożonego oraz współpracowników, z tym jednak zastrzeżeniem iż powiadomienie to nastąpić winno z zachowaniem poufności, z powołaniem faktów i w sposób nie noszący cech pomówienia.

Karol Kolankiewicz

Adwokat

Iwona Kaczorowska-Kossowska

Radca prawny